

Hoofdstuk 1

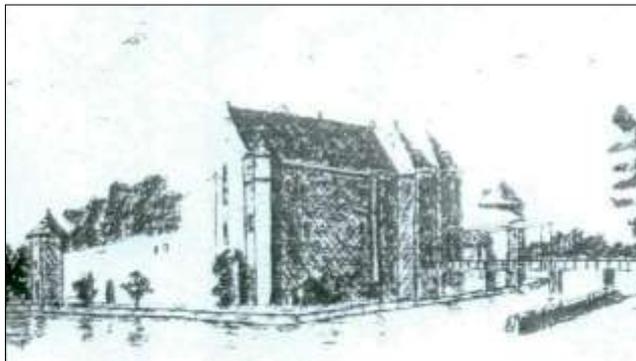
De boerderij Reesink in Hengelo (Gld)

De boerderij Reesink in Hengelo (Gld) is voor de familie Reesink van bijzondere betekenis. De eerste generaties van de familie hebben er gewoond én de familienaam is aan deze boerderij ontleend. Er volgt nu een korte geschiedenis van de boerderij, die meer dan 700 jaar bestaan heeft. Daarbij wordt met grote sprongen door de tijd gegaan en worden vier episoden belicht. De meeste aandacht wordt besteed aan de periode 1600 - 1660, toen de familie Reesink, waar deze genealogie over gaat, op de boerderij woonde. Daarnaast komen drie andere tijdvakken aan de orde, één ervoor en twee erna. Daardoor ziet men dat het steeds om dezelfde boerderij gaat, ondanks de wisselende spelling van de naam. Tenslotte volgen enkele aanverwante onderwerpen.

1. 1313, het jaar waarin de boerderij voor het eerst vermeld is.
2. Periode ± 1600 - 1660, toen de familie Reesink er woonde.
3. De boerderij in 1832, toen deze voor het eerst op een kadasterkaart werd vermeld.
4. Periode ± 1900 - 2000, de laatste fase van de boerderij.
5. De broodlevering op Hemelvaartsdag.
6. Groot Reesink en Klein Reesink.
7. De familienaam Reesink.

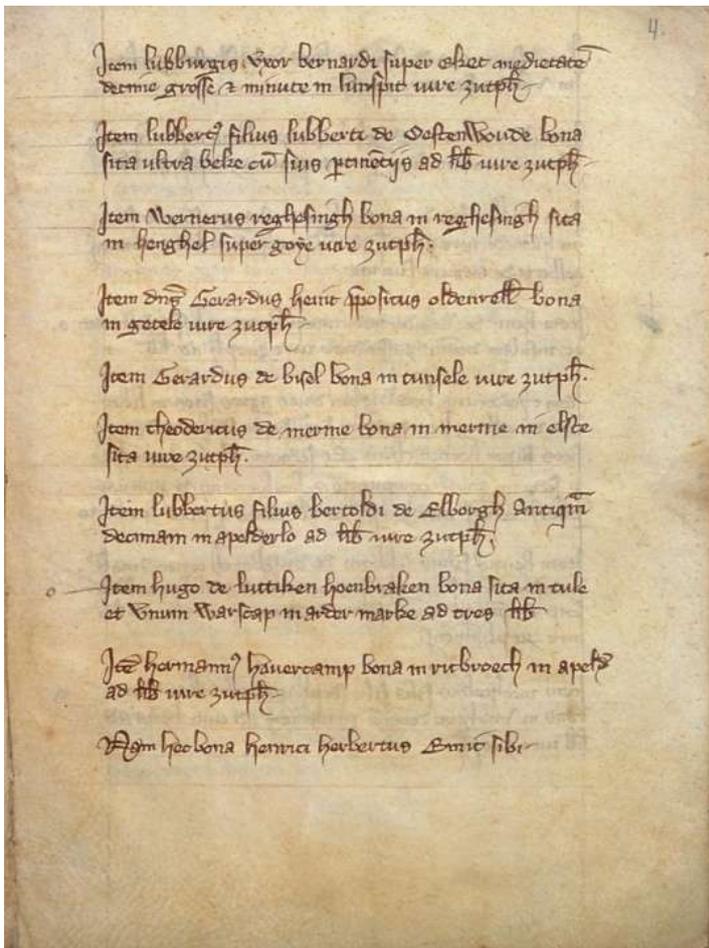
1. De eerste vermelding in 1313

De boerderij Reesink wordt voor het eerst vermeld in een lijst van bezittingen uit 1313 van Herbert van Putten, een edelman uit Elburg op de Veluwe. De boerderij bestond toen al, mogelijk is zij rond 1200 gesticht, zoals andere ontginningen in die streek. Op de lijst staan tientallen boerderijen in Gelderland en Overijssel, die aan derden in leen waren gegeven. De boerderij Reesink is tot na 1800 in het bezit van het huis Putten gebleven. De bladzijde waarop de boerderij is vermeld wordt hierna afgedrukt.

Afb. 11 Het huis Old Putten (Oud Putten) in Elburg, vroeger (links) en nu

Het geslacht Putten woonde op een kasteel, met muren, torens en een gracht (afbeelding uit later tijd). Het huidige gebouw stamt uit 1800. De gracht is alles wat er van het oude kasteel rest.

Afb. 12 Bladzijde 4 van de lijst van bezittingen van Herbert van Putten opgesteld in 1313.

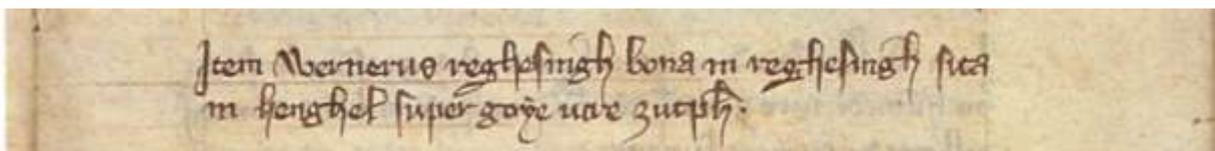
Op deze perkamenten lijst staan vele boerderijen die aan derden in leen (in gebruik) waren gegeven. De lijst, een zogenaamd leenregister, wordt bewaard in de bibliotheek van de Rijksuniversiteit Leiden.¹

Op deze bladzijde staat als derde van boven het goed Rhegesingh. Zo werd de naam Reesink toen geschreven.

De vermelding wordt hieronder op ware grootte nogmaals afgebeeld.

Eerst komt de naam van de lener, dan de naam van het goed (de boerderij) en tenslotte de ligging ervan.

De tekst is Latijn. Zie de vertaling en de toelichting op de tekst.

Item wernerus reghesingh bona in reghesingh sita in henghel super goije iure zutph.

Dit betekent: *Idem Werner Reghesingh (die in leen heeft gekregen) het goed Reghesingh gelegen in Hengelo op het Gooi in het rechtsgebied van Zutphen.*

Wat opvalt is dat de lener, Werner Reghesingh, de naam van de boerderij als achternaam heeft. Dat was in Oost-Nederland gebruikelijk en gold ook voor de bewoner (pachter) van de boerderij. Die gewoonte is nog eeuwen gehandhaafd en verklaart ook dat er verschillende families Reesink bestaan.

De term lenen stamde uit het middeleeuwse leenstelsel. Als iemand een goed in leen had gekregen (van de koning of de graaf) mocht hij daar levenslang over beschikken. Later mocht men het goed nalaten aan zijn kinderen. Daardoor kwam het lenen gelijk te staan aan eigendom. Officieel bleef een leengoed echter toebehoren aan de leenheer, in dit geval het huis Putten.

Daar werd in zogenaamde leenboeken bijgehouden aan wie hun goederen in leen gegeven waren. Uit die boeken, die grotendeels bewaard gebleven zijn, blijkt wie er in de loop der jaren de leners (in feite de eigenaars) van het goed Reghesingh zijn geweest. Uit die boeken blijkt ook dat de naam Reghesingh later is verkort tot Resinck, Reesinck of Resink.

Uit de tekst blijkt eveneens waar de boerderij stond: in Henghel (Hengelo), in de buurtschap het Gooi, bij Zutphen. Thans valt de boerderij onder de later ontstane buurtschap Keijenborg.

2. periode ± 1600 - 1660

Dit is de periode dat de familie Reesink waar deze genealogie over gaat op de boerderij woonde. De familie had de boerderij gepacht van degene die de boerderij in leen had gekregen van het huis Putten. Daardoor waren er nu drie partijen in het spel:

- de leenheer (het huis Putten), zie onder 1;
- de leenman of feitelijke eigenaar (de familie van Zeyst/Tankinck/Rensen) zie hierna;
- de pachter of boer (de familie Reesink).

De leenman (feitelijke eigenaar)

In 1531 had het huis Putten het goed Reesink in leen gegeven aan Tonnis van Zeyst, richter (burgemeester/rechter) van Hengelo. Deze werd daardoor feitelijk eigenaar. Later vererfde het goed aan zijn kinderen en kleinkinderen en tenslotte aan zijn achterkleindochter, Essele Tankink. Zij trouwde in 1620 met Gerrit Rensen, schepen en later burgemeester van Doetinchem, die in dat jaar tot leenman van het goed Reesink werd benoemd. Rensen komt nog nader ter sprake in de familiegeschiedenis, hoofdstuk 2. Na zijn dood, rond 1640, vererfde het goed aan zijn kinderen. Hieronder een gedeelte uit de genealogie van de familie Rensen.²

*Essele Tantinck en eheman Gerrit Rensen zijn in 1620 leenvolgers in het erve en goed Resinck in het kerspel Hengel, waarmede Essele's overgrootvader Thonis van Zeyst, rechter tot Hengel, reeds in 1531 was beleend (Leenkamer Huis Putten, delen I—VI, lopend van 1420—1810, Rijksarchief Arnhem).
Het goed Resinck vererfde aan de nakomelingen van dochter Willemke Rensen, tr. Wessel Knuyvinck, en van dochter Elisabeth Rensen, tr. Derck Schomaker alias van Bronkhorst.*

De pachter

Tussen 1600 en 1660 waren **Henrik, Gerrit en Harmen Reesink** pachter van de boerderij. Zij waren tevens de eerste generaties van de familie Reesink, zoals aangegeven in onderstaand schema.

Pachters van het goed Reesink tevens eerste generaties van de familie Reesink			
Naam	generatie	als pachter genoemd in	globale periode waarin zij pachter waren
Henrik Reesink	0	1614	vóór 1600 - 1620
Gerrit Reesink	1	1631 - 1632	1620 - 1635
Harmen Reesink	2.1	1647 - 1660	1635 - 1660

Hun persoonlijke geschiedenis volgt later (in hoofdstuk 2). Nu vervolgen wij de beschrijving van de boerderij. Uit de tijd dat de eerste generaties van de familie daar woonden zijn twee documenten bewaard gebleven: het verslag van een landmeter en een belastingaanslag. Deze documenten, die samen een volledig beeld van de boerderij geven, worden nu besproken.

Het verslag van de landmeter

Harmen Reesink (2.1) heeft in 1647 het goed Reesink laten opmeten. De aanleiding hiertoe was een nieuwe grondbelasting, de verponding. Die belasting kwam voor rekening van de pachter. Vandaar dat niet de eigenaar maar Harmen de opdracht tot opmeting heeft gegeven. Het verslag daarvan is opgenomen in de boeken van het huis Putten. Het verslag omvat ruim vier bladzijden.³

Anno 1647. D. 3. 10. Septembris ten ver-
 soerde van heren van Reesink sell
 ich ondersch. g. heren van Landrecht
 die parcelen Brial end van Landrecht
 gesonden end. 4. l. g. v. Reesink g. l. g.
 end. 3. l. g. v. Reesink g. l. g.
 Zuyt. 3. l. g. v. Reesink g. l. g.
 G. v.

1.
 Debet
 3 st. 6. deit
 E. 3. stuk op die hoef voor Wink
 liggende W. l. g. v. Reesink N.
 v. Reesink land. 0. lang Reesink
 5. van Reesink land. 150
 v. d. 3. g. l. g. v. Reesink 4. marg. 3

2.
 13. st. 2. deit
 Hoef. 2. stuk op die hoef liggende
 5. van Reesink stuk, W. l. g. v. Reesink
 N. v. Reesink, 0. lang Reesink
 Eng. 1. l. g. v. Reesink groot 150
 v. d. 3. g. l. g. v. Reesink 4. marg. 3

3.
 5. st. 2. deit
 E. 3. stuk op v. Reesink hoef g. l. g. v.
 liggende W. l. g. v. Reesink
 Reesink stuk, W. l. g. v. Reesink
 Reesink stuk, 150
 g. l. g. v. Reesink 3. marg. 3

4.
 Hoef. 2. stuk op v. Reesink hoef g. l. g. v.

Afb. 13 Verslag van de opmeting van de boerderij Reesink in 1647 (eerste bladzijde)

De eerste bladzijde van het verslag is hiernaast afgedrukt. De aanhef luidt:

*Anno 1647 den 10^e septembris ten versoecke van Herman op Reesinck hebb ick onderschrevene
gesworen lantmeter gemeten die parcelen bouw ende weilanden gehorende onder 't goet Reesinck
gelegen in den Landtdrostambte der Graeffschap Zutphen, Carspel Hengelo Buyschap Gooij*

In hedendaags Nederlands staat er:

10 september 1647. Op verzoek van Herman op Reesinck heb ik ondergetekende, beëdigd landmeter gemeten de percelen bouw- en weiland behorende tot het goed Reesinck, gelegen in het landdrostambt van het Graafschap Zutphen, kerspel Hengelo, buurtschap 't Gooi.

Daarna volgt de beschrijving van de percelen. De landmeter vermeldde waar het perceel lag, eventueel de naam van het perceel en aan welke boerderijen of landerijen het grensde. De grootte is aangegeven in Hollandse roeden (14.19 m²) en in morgens (1 morgen = 600 roeden = 8516 m² = 0.85 hectare).

Hierna volgt de rest van deze bladzijde, weergegeven in modern Nederlands:

1

Een stuk op de Horst vóór Mentinck, liggende met de Westkant langs Mentinck, met de Noordkant aan het Nijsinck land, met de Oostkant langs Nijsinck, met de Zuidkant aan Nijsinck land, groot 150 hollandse roeden ofwel ¼ morgen (2130 m²)

2

Nog een stuk op de Horst liggende met de Zuidkant aan het Nijsinck stuk, met de Westkant langs en met de Noordkant aan Sarbelinck, met de Oostkant langs Sarbelinck eigendom, groot 520 hollandse roeden ofwel 7/8 morgen (7400 m²)

3

Een stuk op voornoemde Horst genaamd het Gerdelen liggende met de Noord-, Oost- en Zuidkant in Sarbelincks stukken en met de Westkant langs Wichman Warners stuk, groot 131 hollandse roeden ofwel 3½ /16 morgen (1860 m²)

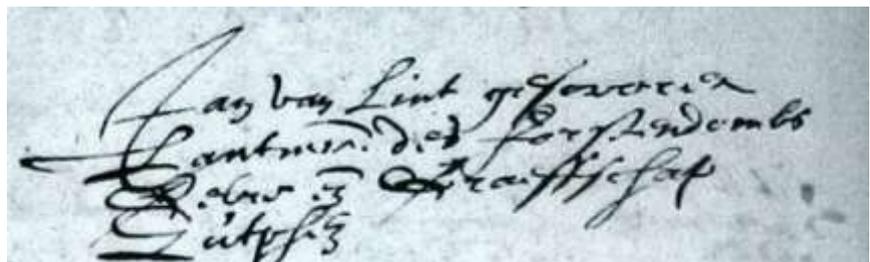
4

Nog een perceel op voornoemde Horst genaamd ...enzovoorts.

Het verslag noemt 10 percelen bouwland, dan 2 percelen gaardenland (moestuin en boomgaard) en tenslotte 6 percelen weiland. Een samenvatting daarvan volgt hierna.

Links in de marge heeft de landmeter zijn honorarium genoteerd, voor ieder perceel apart. Bij het eerste perceel staat: Debet (te goed) 3 stuivers en 6 duiten. Hij ondertekende het verslag als volgt:

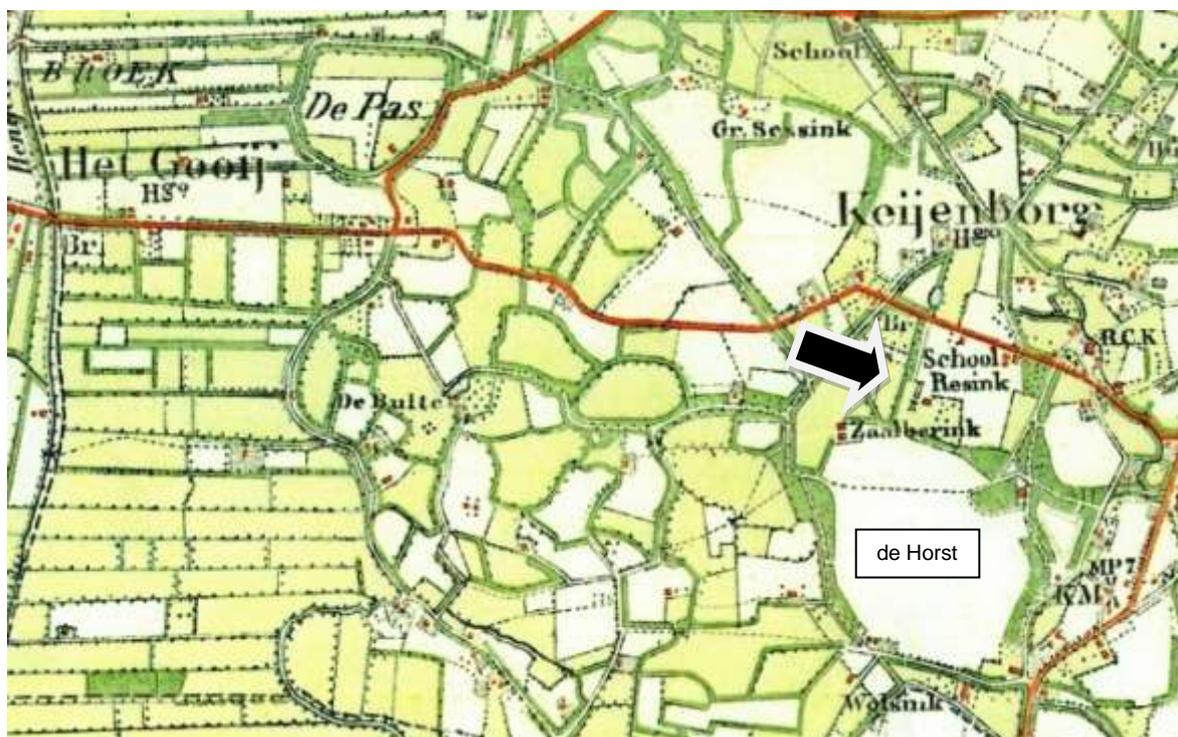
Jan van Lint, gezworen
(beëdigd) landmeter van het
vorstendom Gelre en het
Graafschap Zutphen.
Zijn achternaam lijkt te zijn
afgeleid van het meetlint, zijn
voornaamste gereedschap.

Jan van Lint gezworen
Lantmeter. die van Vorstendoms
Gelre in Graeffschap
Zutphen

Samenvatting

Hierna volgt een samenvatting van het verslag met een toelichting. De ligging van de percelen wordt verduidelijkt aan de hand van onderstaande kaart uit 1905. Dat is weliswaar enkele eeuwen later, maar het landschap was in grote lijnen onveranderd gebleven.

Afb.14 Kaart uit 1905. Bouwland is wit, weiland is geelgroen, bos en struikgewas zijn donkergroen weergegeven. Het hierboven afgebeelde kaartgebied is 2½ km x 1½ km groot.

Het bouwland

Nr.	Plaats	Naam perceel of aanduiding	Grenst aan land van	Hollandse Roeden	m ²
1	op de Horst	stuk	Mentinck en Nijsinck	150	2130
2	idem	stuk	Nijsinck en Sarbelinck	520	7400
3	idem	het Gerdelen	Sarbelinck en Wichman Warner	131	1860
4	idem	het Lange stuk	Sarbelinck, Wichman Warner en no. 5	243	3450
5	idem	het Grote stuk	Sarbelinck en no. 4	581	8250
6	idem	stuk	Sarbelinck	356	5050
7	idem	de Korte Voren	Sarbelinck en de straat	131	1860
8	bij Klein Sessinck	kamp	Holterveld, de tuin en het weitje	450	6385
9	aan de Slonder	kamp	De gemeente, de hof en de inslag	500	7095
10	op de Gooise enk	het Juffrouwen stuk	Resinck en Klein Nijsinck's hitveld, Cruserij Jebbinck en Mentinck	302	4285
			Totale oppervlakte bouwland	3364	47765

Het bouwland bestond uit 10 percelen van zeer verschillende grootte. De eerste 7 percelen lagen op de Horst, een akkerbouwgebied bij de boerderij (zie de kaart). De Horst was één groot korenveld, verdeeld in tientallen percelen die aan verschillende eigenaars toebehoorden. Zie ook afbeelding 20.

De percelen aangeduid met "stuk" waren deel van een groot korenveld (een enk) zoals de Horst. Percelen aangeduid met kamp waren afzonderlijk gelegen akkers. De landmeter vermeldde ook de naam van het perceel en die van de aangrenzende percelen. Zo wist iedereen wat er bedoeld werd. De genoemde boerderij Sarbelinck staat op de kaart, als Zaabelink, schuin onder Reesink.

Op het bouwland werd vooral rogge verbouwd, het voornaamste broodgraan. Veertig procent ging naar de eigenaar als pacht, zestig procent mocht de boer houden. Een deel gebruikte hij om brood te bakken, een deel was zaaizaad voor het volgend jaar en de rest verkocht hij op de graanmarkt van Zutphen. Er werd ook haver verbouwd (paardenvoer) en gerst (voor het brouwen van bier).

Het bouwland besloeg in totaal 3364 Hollandse roeden ofwel 5½ morgen. Dat is ca. 47.765 m², bijna 5 hectaren. De landmeter vermeldde bovendien de zogenaamde boerenlandmaat: 10¼ mulder gezaaid. Dat betekende dat er voor het goed Reesink 10¼ mud zaaizaad nodig was. Zoals nog ter sprake komt pachtte Herman Resinck ook twee stukken bouwland van andere eigenaren, samen 4½ mulder, ongeveer 2 hectaren. De stukken lagen op de Horst en sloten aan bij het goed Reesink. In totaal beschikte Herman over bijna 15 mulder bouwland, ofwel 7 hectaren.

Afb.15 De graanoogst door Pieter Breughel (1565). De mannen maaien het graan en de vrouwen binden het tot schoven. De rest van het gezelschap rust uit en gebruikt de maaltijd.

Het gaardenland (moestuïn en boomgaard)

Nr.	Plaats	Naam perceel of aanduiding	Grenst aan	Holl.roeden	m ²
1		Tuin	Het veld, nr .8 en 9	75	1065
2		Tuin	Nr. 9 en de inslag	50	710
			Totaal	125	1775

Het gaardenland bestond uit twee percelen, samen 125 Hollandse roeden of ongeveer ¼ morgen. In boerenlandmaten, 1 schepel en 2½ spint. Bij elkaar bijna 1800 m². Het ene perceel was moestuin en het andere boomgaard. Ze lagen links en rechts van de inrit van de boerderij. De moestuin was het domein van de boerin. Zij verbouwde er bladgroenten, kool, erwten, bonen, bieten, wortelen, en uien. In de boomgaard stonden appel- en perenbomen, bessenstruiken en een notenboom (tegen de muggen). Een boerderij was wat voedsel betreft zelfvoorzienend. Men bakte brood van eigen graan, verbouwde groenten en fruit, slachtte zelf en beschikte over melk en eieren. Wat men zelf niet nodig had werd verkocht op de markt van de naburige steden, want dat bracht geld in het laatje.

De weilanden

Nr.	Plaats	Naam perceel of aanduiding	Grenst aan land van	Hollandse roeden	m ²
1	bij de boerderij	weitje (hooiwei)	kamp nr. 8 en het huis	150	2180
2	Smougestraat (Bronkhorsterweg)	de grote Pas (hooiweide)	Smougestraat en Sarbelincks weiden	750	10650
3	Reigersvoort	de Gompert	Sarbelincks en Keijenborgs Gompert	300	4260
4	Uilenstraat	het Slag	Scholtincks en Sijvallincks Slag	1260	17880
5		het Goor	Weenincks weide Tankincks maate	264	3650
6		weide	Berckerij weide Tankick Pas	705	10000
			totale oppervlakte weiland	3429	48620

Het weiland van het goed Reesink bestond uit zes percelen, vier “koeweidens” en twee “hooiweidens”. De meeste lagen enkele kilometers ten westen van de boerderij, in een laag gebied waar ook andere boeren weilanden hadden (afb. 14 links). Het hooiland lag dicht bij de boerderij. Het grootste stuk hooiland was van slechte kwaliteit want de landmeter noemt het “hijtbultig vol biesenpollen en hiethekel”. Het heette “de Grote Pas”. Zeer waarschijnlijk was dat “de Pas”, zie afbeelding 14.

De oppervlakte van de weilanden van Reesink was 3429 Hollandse roeden, eveneens 5½ morgen. Dat is 48.620 m², bijna 5 hectaren. De landmeter schatte alle wei- en hooilanden samen op vier *koeweidens ongeveer*. D.w.z. voldoende voor vier koeien en wat jongvee. Meer vee liet de schrale weidegrond niet toe. Het vee mocht ook grazen op de gemeenschappelijke gronden van de marke, (zie hierna). Toch hadden de boeren op de zandgronden zelden meer dan zes koeien. De koeien dienden vooral voor de mest.’ s-Avonds werden zij teruggebracht naar de stal. Op de bodem van de stal lagen plaggen waarop de koeien hun mest lieten vallen. Dat mengsel werd met paard en wagen naar de akker gebracht en daar uitgestrooid, een langdurig en zwaar karwei. Zo ontstond er een vruchtbare humuslaag, onmisbaar voor het telen van het graan. De wei- en hooilanden dienden ook voor de voeding van paarden, waarvan er twee tot vier nodig waren.

Afb. 16 De hooioogst door Pieter Breughel (1565). Het gemaaid gras wordt bijeengeharkt en op de wagen gebracht. Links een man die zijn zeis scherpt. Rechts drie vrouwen met hooivorken.

De belastingaanslag

Na de opmeting van de landerijen in 1647 volgde in 1649 de belastingaanslag. Het ging om belasting op onroerend goed, de verponding.⁴ De aanslag bevat veel wetenswaardigs over de boerderij, waaronder de pachtcondities. De originele gegevens in het Gelders Archief in Arnhem zijn echter verbleekt en moeilijk te reproduceren. Er bestaat een afschrift, gemaakt door burgemeester Kreijnck van Zutphen. Hij heeft de gegevens van alle Achterhoekse boerderijen overgenomen behalve de namen van de pachters. Het afschrift van Kreijnck, dat wél reproduceerbaar is, wordt hierna afgebeeld met een toelichting. De naam van de pachter is daar aan toegevoegd.

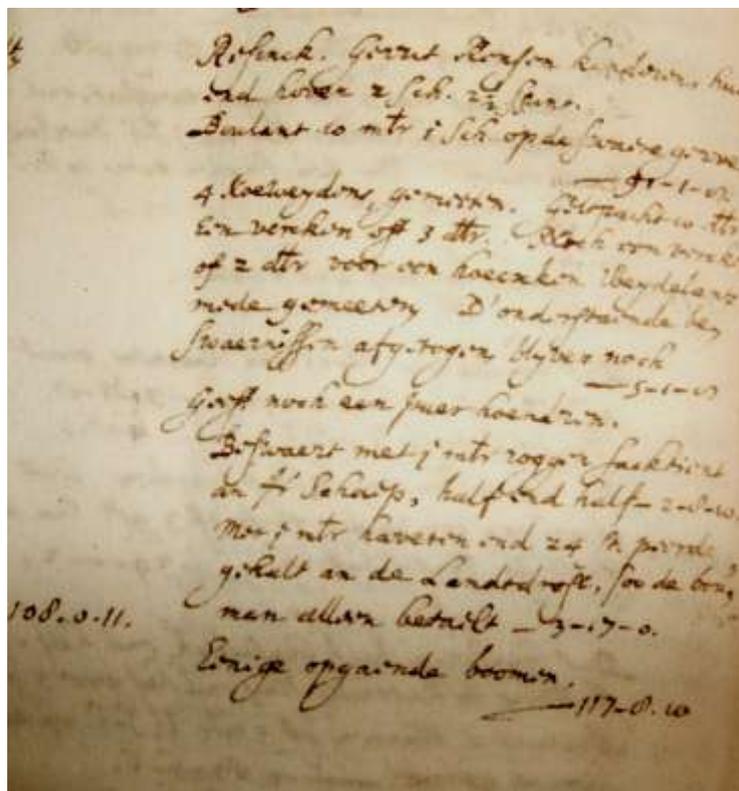
Afb.17 De aanslag uit 1649 van het goed Resinck (afschrift Kreijnck)

Bovenaan staat de naam van de boerderij: *Resinck*. Daarna volgt de naam van de eigenaar:

Gerrit Rensen kinderen. (de kinderen van Gerrit Rensen, zie onder 2.)

Op het origineel staat daarna: *die bouman Herman genoemd*. De bouwman (de boer) was toen inderdaad Harmen (of Herman) Reesink (2.1). Zijn achternaam staat er niet bij, dat was overbodig, een boer heette toen naar zijn boerderij.

Daarna volgen de oppervlakten van de landerijen. Die komen overeen met de gegevens van de landmeter. Huis en hoven 2 schepel 2½ spint, bouwland 10¼ mulder, vier koeweiden enz. (zie hiervoor).

De pacht

Uit de aanslag blijkt ook wat de boer aan pacht betaalde aan de eigenaar van de boerderij. Dat zien we aan de woorden op de 3^e regel "*die swaere garve*". De zware garve (schoof) hield in dat de boer twee van de vijf schoven graan moest afstaan aan de eigenaar. Dat was 40% van de oogst.

Verder blijkt dat de boer 10 daalders (een daalder = 1½ gulden) moest betalen voor de weilanden. Bovendien moest hij als "toepacht" betalen: één varken ter waarde van 3 daalders, één varken van 2 daalders en een paar kippen.

De tienden

Daar bovenop kwam het tiendrecht, oorspronkelijk een kerkelijke heffing, bedoeld voor zieken- en armenzorg. Na de reformatie is dat recht in particuliere handen gekomen. Het tiendrecht van het goed Reesink behoorde nu toe aan jonker Schaep uit Didam. Het tiendrecht was, zoals het woord zegt, 10% van de oogst. In de aanslag staan de woorden "*half ende half*". Dat betekent dat eigenaar en pachter ieder de helft voor hun rekening namen, ieder 5%.

De boer moest dus aan pacht 40% en aan tienden 5%, in totaal 45% van de oogst afstaan.

De belasting

Tenslotte werd berekend hoeveel belasting (verponding) er betaald moest worden. Die kwam ten laste van de pachter, dus Harmen Reesink. Deze bedroeg: 108 guldens, 0 stuivers en 11 penningen (het bedrag links). De verponding was de zwaarste belasting die er was, zoals de inkomstenbelasting nu. Bovendien betaalde Harmen paardenbelasting, een mud haver en 24 stuivers.

Extra land

Zoals vermeld pachtte Harmen ook twee stukken land van andere eigenaren, samen vier mulder of ruim 2 hectaren. Dat blijkt uit het belastingregister. Beide stukken land lagen ook op de Horst, vlakbij de andere percelen van het goed Reesink. Het ging om:

Warner Wichmans land modo (onlangs) Wychman Warners, groot 3 mulder en 1¼ Schepel, op de zware garve. Belasting 29 gulden, 8 stuivers en 6 penningen.

Grote Holte Reint ten Holte een stuck landts op die Horst bij Grote Holte, 4 schepel en 3½ spint. De belasting bedroeg 10 gulden en 16 stuivers.

Totaalbeeld van de boerderij

Uit alle gegevens samen ontstaat het volgende totaalbeeld van de boerderij Reesink rond 1650:

Het goed Reesink was 10 hectaren (100.000 m²) groot, verdeeld in 18 percelen. Het bouwland besloeg 5 hectaren (met de 2 hectaren van derden in totaal 7 hectaren) en bestond uit 10 percelen. Hierop werd graan verbouwd, het voornaamste product van de boerderij.

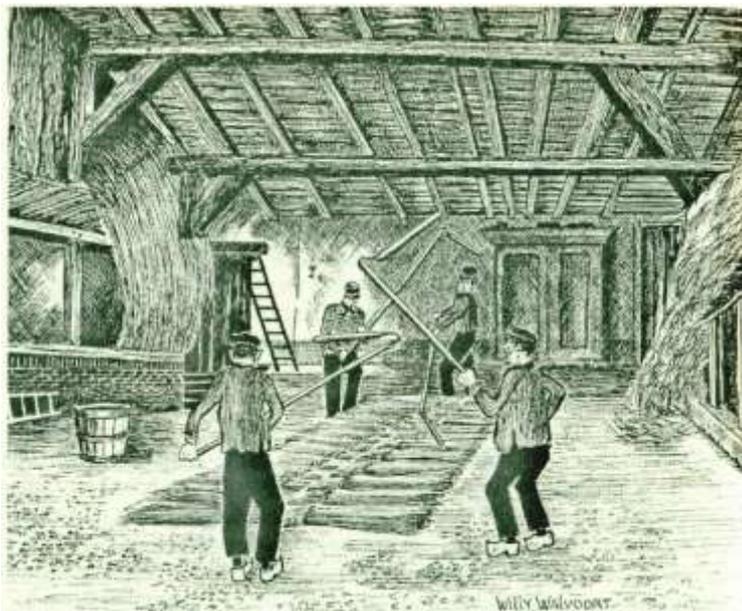
Het wei- en hooiland besloeg 5 hectaren en bestond uit 6 percelen. De koeien dienden vooral voor mest en dus indirect voor de graanbouw. Andere dieren waren paarden, varkens en kippen. Verder was er 0.2 hectaren (2 percelen) aan moestuin en boomgaard.

Het bouwland lag dicht bij de boerderij, de weilanden lagen verder weg. In totaal was Harmens boerderij 12 hectaren (120.000 m²) groot. Dat zijn circa 15 voetbalvelden.

Volgens de Historische Vereniging Hengelo⁵ hoorde de boerderij Reesink volgens belastinggegevens uit 1656 tot de grootste boerderijen van Hengelo. Dat was in de tijd van Harmen.

Graanbouw

Tot slot nog iets over het graan, het voornaamste product van de boerderij. De verbouw van graan was zeer arbeidsintensief. Het land moest geploegd en bemest worden en ook de oogst eiste vele handen. Maar daarmee was men er nog niet, want ook het dorsen vereiste veel menskracht en tijd.

Afb.18 Het dorsen van graan

Na de oogst werd het graan opgeslagen op de zolder van de boerderij, tot men ging dorsen.

Het dorsen gebeurde op de deel, de werkruimte van de boerderij. Het was een eentonig en stoffig werk dat liefst met vier man (of vrouw) in de winter werd gedaan.

Het graan werd van de zolder gehaald en in schoven op de vloer gelegd. Met de dorsvlegel werd er ritmisch op de aren geslagen tot de graankorrels los kwamen. Daarna werd het graan gezeefd om het kaf en ongerechtigheden te verwijderen. Tenslotte ging het naar de molen om tot meel gemalen te worden.

3. De boerderij in 1832

De eerste plattegrond van de boerderij Reesink met bijbehorende akkers dateert uit 1832. In dat jaar werd in Nederland het kadaster opgericht. Alle grond werd opgemeten en op kaarten ingetekend. Het leenstelsel was afgeschaft en de rol van het huis Putten uitgespeeld. Veel boerderijen behoorden toe aan de boer zelf. De boerderij Reesink was van Herman Langeler, geboren in Hengelo in 1777, die daar met gezin en een dienstmeisje op woonde. Zijn adres luidde: buurtschap 't Gooi, huis no. 136, de naam van het huis was "Resink".

Afb. 19a Kadasterkaart uit 1832 van het gebied de Horst.

Het gebied bestond uit tientallen percelen waarop voornamelijk graan werd verbouwd. Het zag er uit als één groot korenveld.

De percelen van de boerderij Reesink (samen ruim 12 hectaren) zijn later ingekleurd.

Er waren 6 hectaren bouwland (lichtbruin) en 5 hectaren bos (donkergroen), waarschijnlijk eikenhakhout. Moestuin en boomgaard beslaan samen 1/3 hectare (lichtgroen). Uitwegen en erf (blauw) beslaan 1 hectare. De gebouwen zijn rood gekleurd.

Het gebied heet nog altijd de Horst. De landmeter gebruikte deze term in 1647. Horst betekent "verhoging in het landschap".

Er zijn plannen om huizen op de Horst te bouwen, als uitbreiding van het dorp Keijenborg. De naam van het gebied wordt in herinnering gehouden door het dorps huis "de Horst" dat aan de rand van het gebied staat.

Afb. 19b Een vergroting van de boerderij, het erf, de moestuin en de boomgaard. Op het erf stond ook een oven voor het bakken van brood. Die komt later nog ter sprake.

De naam van de boerderij (Resink) is er door het kadaster bijgeschreven.

4. Periode 1900 - 2000

Afb. 20 Kaart uit 1905 waarop de boerderij Re(e)sink wordt vermeld (zie ook afb. 13).

Het akkergebied de Horst met zijn ovale vorm is goed herkenbaar. De boerderij Reesink, die bij de buurtschap het Gooi hoorde, ligt vlak bij de buurtschap Keijenborg. Deze is ontstaan rondom de katholieke kerk, die op de kaart vermeld is. Keijenborg is later tot een dorp uitgegroeid.

De laatste honderd jaar van de boerderij volgen we aan de hand van notariële akten en de herinneringen van de laatste boerin, mevrouw Jansen-Schutten.

1907 Hendrik Mentink koopt de boerderij voor 5300 gulden. In 1911 heeft hij deze met de op het erf staande bakoven laten afbreken. Hij laat een nieuwe boerderij bouwen, ongeveer 75 meter meer naar de weg toe. Dit is de huidige boerderij.

1935 De boerderij wordt gekocht door Antonius Schutten. Hij wordt opgevolgd door zijn dochter Paulien en haar man, Huub Jansen. De familie bezat 12 hectaren

grond, met akkers op de Horst en weiland op het Broek en op Reigersvoort, zoals ten tijde van Harmen Reesink in 1647. De familie Schutten is de laatste geweest van alle families die gedurende 700 jaar op Reesink hebben geboerd.

1970 Na overlijden van haar man heeft mevrouw Jansen - Schutten het boerenbedrijf beëindigd. In 1985 is boerderij verbouwd en voor bewoning aangepast. Zie onderstaande foto's.

Afb. 21 De boerderij Reesink in 2000, vóór en achterkant.

2000 De boerderij wordt verkocht aan twee nichtjes van de boerin en hun mannen en gesplitst in twee woningen, één voor en één achter. Het gebouw zelf en het rieten dak zijn gehandhaafd.

2006 Op het voorste deel, eigendom van Harrie Weverink en Jeanette Schutten is de naam van de boerderij aangebracht. Het adres is Kerkstraat 4, Keyenburg.

Afb. 22a Harrie Weverink en Jeanette Schutten met hun honden voor de boerderij in juli 2013.

Afb. 22b (onder) De boerderij gezien vanaf het wekje aan de voorkant, met Harrie en een pony.

5. De broodlevering op Hemelvaartsdag

De boerderij Reesink was deelgenoot van de Dunsborger en Hattermer marke, de organisatie die de woeste gronden van Hengelo en Zelhem beheerde. De marke bekommerde zich ook over het welzijn van de bevolking. In 1559, toen veel mensen armoede en gebrek leden, had het markebestuur besloten dat de boerderijen voortaan éénmaal per jaar brood voor de armen beschikbaar moesten stellen. Alle boerderijen bakten destijds zelf hun brood in een stenen bakoven die op het erf stond.

Afb. 23 Bakoven op een boerenerf, zoals ze hier en daar nog te vinden zijn.

De boeren dienden jaarlijks op Hemelvaartsdag een roggebrood van 22 pond te brengen naar de Hengelose molen waar de broden onder de armen verdeeld werden.

Ook de eerste generaties van de familie Reesink moeten aan de broodlevering hebben deelgenomen. Deze verplichting is tot in de twintigste eeuw gehandhaafd.

Volgens het boekje “de Broodtiend” van Gerrit Rijdsdorp heeft men in 1865 de regels omtrent de broodlevering in een notariële akte vastgelegd. Daarbij werden alle betrokken 90 boerderijen genoemd. In Hengelo waren dat er 46 waaronder het erf Reesink.

De erven die brood moeten leveren zijn bij de akte vermeld

Het zijn voor Hengelo:

Antink, Beijerink, Branderhorst, Berkerij, Bisschop, Coops, Dunsborg, Elferink, Enzerink, Eulink, Geltink, Hijtink, Huizink, Honnekink, Groot Holte, Klein Holte, Heerink, Groot Jebbink, Klein Jebbink, Keijenborg, Lansink, Lenderink, Mentink, Massink, Nijsink, Reesink, Groot Roessink,

Klein Roessink, Sletterink, Tjooitink, Tankink, Tilder, Teuben, Vogelink, Wolsink, Wenink, Warnink, Groot Wassink, Wissink, Wunnink, Winkel, Zwavink, Groot Zessink, Klein Zessink, Zaarbelink en Ziebelink (Schotshuis). Waarvan Lansink twee en de anderen 1 brood moeten leveren.

Afb. 24 Alfabetische lijst van erven in Hengelo die in 1865 verplicht brood moesten leveren.

Later werd het minimum gewicht van het te leveren brood verlaagd naar 11 ponden, maar de verplichting als zodanig werd gehandhaafd. Dat blijkt ook uit een akte uit 1907 toen de boerderij Reesink van eigenaar wisselde. Daarin werd bepaald dat de verplichting overging op de nieuwe eigenaar: “deze boerderij is bezwaard met de levering op Hemelvaartsdag aan den Ouden Hengeloschen Molen van een roggebrood wegende minstens 11 ponden”.

Inmiddels is de broodlevering als vorm van armenzorg uit de tijd geraakt maar men heeft deze oude traditie niet willen opgeven. Nog steeds vindt elk jaar op Hemelvaartsdag de broodlevering plaats bij de Hengelose molen, d.w.z. bij het molenaarshuis “de Muldersflute”, aan de Zelhemseweg 44 in Hengelo (zie de foto's hierna). De deelname van boerderijen is echter vrijwillig en het roggebrood wordt elders gebakken. De broden worden bij opbod verkocht en de opbrengst is voor een goed doel. Degene die het zwaarste brood heeft geleverd krijgt een fles wijn. Het evenement wordt omlijst met toespraken van notabelen en het optreden van klompendansers.

Afb. 25 Het aanleveren van broden door het raam van het Muldershuis op Hemelvaartsdag 1934.

Het aannemen van de broden door hetzelfde raam, ook in 1934. Zoals te zien hadden de broden een flink gewicht. Het werd een eer om het zwaarste brood te kunnen leveren.

Het wegen van de broden vond plaats op ceremoniële wijze waarbij lange Goudse pijpen werden gerookt.

Sommige broden wogen wel 150 kilo.

Deze foto is rond 1960 gemaakt.

6. Groot Reesink en Klein Reesink

Er bestaat ook een boerderij die Klein Reesink heet. Deze ligt op 700 meter ten noordwesten van de boerderij Reesink. Klein Reesink is vóór 1760 ontstaan op een perceel weiland van het goed Reesink. Op Klein Reesink wordt nog steeds het boerenbedrijf uitgeoefend. Daarom komt de naam van boerderij Klein Reesink - in tegenstelling tot Reesink - nog steeds op de huidige kaarten voor.

Er zijn in Oost-Nederland veel boerderijen waarvan de naam met Groot of Klein begint. Een boerderij met het voorvoegsel Klein was meestal een latere afplitsing van een bestaande boerderij. Die kreeg daarna dikwijls het voorvoegsel Groot. De boerderij Reesink is echter nooit Groot Reesink genoemd, behalve in een notariële akte in 1907. Afgezien daarvan is het gewoon Reesink gebleven.

Afb. 26 De boerderij Klein Reesink staat met naam op een kaart uit 2000 van Keijenborg en omgeving. (Groot) Reesink staat er ook op maar niet met naam.

Afb. 27 Boerderij Klein Reesink, gezien vanuit het kruispunt dat op de bovenstaande kaart is aangeduid met F.

7. de familienaam Reesink

Familienaam en boerderijnaam

In vroeger tijden kende men geen officiële en onveranderlijke achternamen. Men noemde iemand bij zijn voornaam gevolgd door de voornaam van zijn vader. Gerrit, zoon van Hendrik, heette Gerrit Hendrikszoon, afgekort Gerrit Hendriks. Er waren wel families met een vaste achternaam maar daar

kon men van afwijken. In Oost-Nederland bestond vroeger de gewoonte iemand te noemen naar de boerderij waar hij woonde. Elke boerderij had daar een naam. Woonde Gerrit op de boerderij Reesink dan werd hij Gerrit op Reesink genoemd, of kortweg Gerrit Reesink. Die naam veranderde als men verhuisde, maar steeds vaker werd een vertrouwd geworden achternaam aangehouden. Dat is ook bij de familie Reesink gebeurd toen zij de boerderij Reesink verlieten. De boerderijnaam werd toen familienaam, die aan de volgende generatie werd doorgegeven.

Uitgang op ink

Reesink is een Oost-Nederlandse naam. Dat ziet men aan de uitgang op ink. Namen met deze uitgang komen meestal uit de Gelderlandse Achterhoek of Twente. Daar komen ze nog veel voor.

Afb. 28 Het boek "Oost-Nederlandse Familienamen" door B.J. Hekket uit 1996 noemt op pagina 294 de naam Reesink met de voornaamste spellingsvarianten. Bovendien vermeldt men het erf (boerderij) waar de naam aan ontleend is. Dat klopt met de bevindingen van deze genealogie. Tenslotte geeft het boek de betekenis van de naam. Dat wordt aan het eind van dit onderwerp toegelicht.

Reesink

Varianten: Reesing; Reessink; Resing; Resink; Klein Reesink; Klein Reessink.

Erve bij Hengelo (G.) in 1313

Reghesingh.

Vn. Regizo, diminutief bij Rago of Ragi, van 'ragan'.

Spelling

Vroeger bestonden er geen vaste spellingsregels, zeker niet voor namen. De naam Reesink kon men spellen met één of twee e's en met één of twee ss-en. De naam kon eindigen op ink, inck of ing. Bij de invoering van de burgerlijke stand in 1811 kwam er een einde aan deze variatie. Toen werd ieders achternaam vastgelegd. Die gold voortaan ook voor iemands kinderen. De spelling kon per plaats verschillen, afhankelijk van eigen voorkeur of de ambtenaar van de burgerlijke stand. Zo zijn er binnen de familie Reesink verschillende takken ontstaan met een andere spelling van de naam.

Meer families Reesink

Er zijn voor zover bekend twee families (die niet aan elkaar verwant zijn) die hun naam hebben ontleend aan de boerderij Reesink op het Gooi in Hengelo. In volgorde van tijd zijn dat:

1. De afstammelingen van Gerit Reesink, die het onderwerp zijn van deze genealogie. De familie woonde tussen circa 1600 en 1660 op de boerderij Reesink in Hengelo. Na hun vertrek naar Steenderen hebben zij de naam Reesink aangehouden. Later heeft de familie zich over Nederland verspreid. De grootste tak van de familie spelt zijn naam als Reesink, maar er zijn ook takken met Reesinck, Reesing, Resink en Resing. De familie is van huis uit katholiek.
2. De afstammelingen van Teunis Gerritszoon Reesink. Voordien heette hij Gruwel naar de boerderij in Vorden waar hij woonde. Van 1726 tot 1750 woonde hij op de boerderij Reesink. Daarna ging hij terug naar Vorden maar de naam Reesink werd aangehouden. Later zijn er familietakken ontstaan in Zutphen, Warnsveld, Deventer en Arnhem. Eén familielid is in 1785 in Zutphen een smederij begonnen waaruit het bekende handelsbedrijf Reesink is voortgekomen. Voor zover bekend spellen alle leden van deze familie, die inmiddels verder verspreid is, hun naam als Reesink. Deze familie is van huis uit protestant.

Daarnaast zijn er families die hun naam ontleen aan de boerderij Reesink uit de buurtschap Henxel bij Winterswijk. Deze boerderij wordt voor het eerst in 1449 vermeld. Deze families woonden tot voor kort voornamelijk in de Oostelijke Achterhoek en in Twente. De spelling van de naam varieert.

Hoe vaak komt de naam Reesink voor ?

Onlangs heeft het Meertens Instituut in Amsterdam een telling gehouden van alle in Nederland voorkomende familienamen. De resultaten zijn te vinden op internet onder www.meertens.nl. (doorklikken naar Nederlandse Familienamenbank). Indien men de naam Reesink invult verschijnt een pagina met het aantal personen met deze naam in Nederland in 2007. Bovendien verschijnt een kaart van Nederland met de verspreiding van de naam per gemeente. Dat geldt ook voor de andere spellingsvarianten. Bovendien is vermeld hoe vaak de naam voorkwam bij de volkstelling van 1947.

Hieronder volgen de vijf meest voorkomende spellingsvarianten van de naam Reesink, met het aantal naamdragers in Nederland, kinderen inbegrepen, in 2007. Tussen haakjes staat het aantal in 1947:

Reesink	374	(216)
Resink	164	(103)
Resing	70	(55)
Reessink	103	(44)
Reesinck	21	(17)
Reesing	34	(15)

Alle varianten van de naam Reesink samen geven de volgende cijfers: 766 (450). De toename van het aantal personen met die namen in die periode is 316 ofwel 70%. Reesink is dus geen naam die aan het uitsterven is. Alle spellingen bij elkaar woonde de helft daarvan in Gelderland en verder vooral in de provincies Noord en Zuid Holland, Utrecht, Noord Brabant en Overijssel. Ook zij stammen in vrijwel alle gevallen af van voorouders uit Gelderland.

De betekenis van de naam

Het boek van Hekket geeft ook de betekenis van Reghesingh, de oorspronkelijke vorm van Reesink. Zijn verklaring is nogal speculatief, want over de betekenis van namen uit Oost-Nederland van vóór 1300 is weinig bekend. Volgens Hekket moet de naam als volgt verklaard worden.

Het voorste deel van Reghesingh is ontleend aan de oud-Saksische voornaam Regizo, een verkleinwoord van Rago, Ragi of Ragan. Dat betekent noodlot, in de betekenis van "het lot dat een mens noodzakelijkerwijs ten deel valt".

Over het achterste deel valt meer te zeggen. Dat is de uitgang ingh of ink, die wij bij de meeste Oost-Nederlandse namen aantreffen. De meeste wetenschappers zijn het er over eens dat die uitgang betekent "zoon van" of "behorende tot".

De betekenis van Reghesingh is dus: zoon van Regizo of behorende tot/wonende bij Regizo".

Bronvermelding hoofdstuk 1

¹ Bibliotheek van de Rijksuniversiteit Leiden, cat.nr. BPL 1711

² de genealogie is gepubliceerd in de Nederlandse Leeuw 1977, kolom 430

³ Gelders Archief Arnhem ORA 0426/4 pagina 52 e.v.

⁴ Gelders Archief Arnhem Verpondingsregister ca 1650, Staten van Gelderland, kwartier Zutphen nr. 1081 inv. nr. 397 deel J: Hengelo, Gooi

Bovendien (zonder namen van pachters) Gemeentearchief Zutphen: Gelders Verpondingskohier 1649 afschrift Kreyneck pagina 261 v en 262 r en v

⁵ Historische Vereniging Hengelo (G), brief hr. A. Menkveld, 27-9-03.